

STOR GRANBARKBILLE. FARE FOR ANGREP PÅ LEVENDE SKOG.

NIBIOs barkebilleovervåking viser økt fare for utbrudd av granbarkbiller i år.

Barkbilleovervåking med feromonfeller har pågått i regi av Statsforvalter og landbrukskontor siden 1979. Norge har ikke hatt store barkebilleutbrudd siden 70-tallet, men et varmere klima gir grunn til uro for nye angrep på levende skog.

Det ble i fjor rapportert om en del angrep på stående skog, i områder som ble herjet av storm i 2021. Barkebilleutbrudd tre år etter skogskader er ikke uvanlig. Tørkesommeren 2018 spiller også inn, da mye granskog på grunnlendt mark ble svekket. Landbruksdirektoratet anbefaler hogst i utsatte områder.

Frykter vippepunkt

NIBIO skriver på sine sider: *«Granbarkbiller angriper vanligvis ikke friske trær. Som regel legger den egg og formerer seg i døende grantrær eller ferskt tømmer. Men, når billene blir mange – eller trærne blir svekket av tørke og vind – kommer systemet til et vippepunkt der granbarkbiller endrer adferd; den går fra relativt harmløs til aggressiv og begynner å angripe friske trær».*

Tiltak for å unngå barkbilleangrep i 2024:

Vi har angrep på levende skog i Saksumdal og enkelte andre steder i regionen. Styret i Sør-Gudbrandsdal skogeierområde anbefaler skogeier våren 2024 å se til at:

1. Gjenliggende tømmervelter med sliptømmer må ut av skogen innen St. Hans 24.6. Ellers må de sprøytes. Kontakt da skogbruksleder.
2. Sett ut barkbillefeller på hogstflater hogd vinter 2023-2024, der du antar det kan være mye barkbiller. Det gjelder først og fremst i Saksumdal i lavereliggende strøk. Andre hogstflater som ligger under 500-600 m.o.h. er også aktuelle, dersom det var mye tørrgran i vinterens hogst. En felle kan redde 4-8 levende trær. For informasjon om kjøp av billefeller og feromoner (lukkestoff til å lade fella med), se informasjon under. Fellene må settes ut helst før 20. mai og så tømmes første gang når dagtemperaturen går over 18-20 grader Celsius. Deretter bør fellene tømmes minst hver 2. uke. Mål fangsten med dl mål. 1 dl = 5000 biller. Rød strek for fare for skadelig barkbilleangrep går på 10 000 biller pr. felle. Registrer fangster og send gjerne rapport til landbrukskontoret når svermingen er over, rundt St. Hans.
3. I første halvdel av juni: Ta med en barkespade ut på hogstfeltet og let etter gjenliggende tømmerstokker og bult fra vinterens drift. De er gjerne angrepet av barkbiller. Ses med mange millimeter-store borehull i barken. For å sjekke angrep: Bruk en tollekniv og skav av bark. Da kan du se morganger og larver. Slindbarking med 3-4 slinner gjør at tømmerstokken tørker og barkbillene dør. Bør gjøres før 15.6.
4. Sjekk hogstkanter for angrep på levende trær. Angrep viser seg ved brunt boremel og millimeter tykke borehull. Levende angrepne trær må hogges og bringes ut av skogen

innen St. Hans. Hvis du ikke rekker det, kan tømmeret bakes eller sprøytes. Tørre trær bør stå, de utgjør ikke lenger noe matfat for barkbillene, men kan være et viktig levested for barkbillens fiender.

5. Fangsttrær er et rimelig tiltak, men det krever oppfølging. Det vil si å felle noen levende trær i hogstkanten som så kvistes og kappes. Ferske tømmerstokker lokker til seg granbarkbiller. Metoden forutsetter at stokkene blir kjørt ut av skogen og til industritomt før St. Hans, eller at de blir barked. Når vi kommer ut i månedsskiftet juni-juli forlater billene tømmerstokkene og trærne. Da er det for sent med hogst, i hvert fall som et virkemiddel for å bekjempe barkbillene.

Ved hogst anbefaler NIBIO å prioritere følgende skogbestand:

- 1) Bestand svekket av vind eller tørke eller barkbiller.
- 2) Bestand som ligger i områder med mye skadet eller stresset granskog.
- 3) Tørkeutsatt skog, slik som gran plantet på mer typiske furulokaliteter.
- 4) Unngå om mulig å sette igjen flate-kanter mot eldre hogstmoden, gran-dominert skog. Prioriter hogst av bestand som står slik til.
- 5) Bestand med høy granandel fremfor blandingsskog og rene løv- og furubestand.
- 6) Bestand som ligger i områder med mye hogstmoden granskog (hkl. V).
- 7) Områder som hadde høye billefangster i årets barkbilleovervåking (2023).
- 8) Bestand i lavereliggende områder.
- 9) Sol-eksponerte og/eller sørvendte li-sider.

Hele listen med merknader til hvert av tiltakene kan leses på Landbruksdirektoratets nettsider.

Selskap som driver linjerydding langs med kraftlinjer og jernbane må få beskjed om at tømmer fra felt gran må ut av skogen før St. Hans, eller bakes. (Oppgave for landbrukskontor og Glommen Mjøsen Skog. Vis til forskrift FOR-2006-06-07-593 Berekraftforskriften, §§ 9-14.)

KJØP AV BARKBILLEFELLER OG FEROMONER:

Barkbillefeller hos NORLOG www.norlog.no Nove Fella er den vanlige i Norge.

Feromoner hos NOROLOG eller Kjemikonsult ANS www.kjemikonsult.no . E-post adresse yingve.stenstrom@nmbu.no

UTSETT AV FELLER: Sett ut fellene i grupper på 3-5 feller. Minste avstand til skogkant er 10 meter, men hold gjerne 20-30 meter avstand til eldre levende skog. Fellene må bindes opp til småtrær eller staur. De har ellers lett for å velte. Når dagtemperaturen går over 18-20 grader Celsius, tømmer du fellene helst en gang i uka, og minst en gang hver andre uke. En enkel måte å uskadeliggjøre billefangsten på er å putte den i plastposer og legge de i dypfryseren. Etter endt sesong tas fellene ned og lagres under tak til senere bruk.

Langsiktige tiltak:

Landbruksdirektoratet anbefaler skogeiere i risikoområder å ta ut hogstmoden granskog mens den ennå er frisk. Risikoområder er grandominert eldre skog på grunnlendt mark, under 500-600 m.o.h., der det allerede er registrert en del granbarkbiller. Hogstkanter er gjerne utsatt.

Færre grantrær og mindre hogstkanter kan forebygge og dempe fremtidige barkbilleutbrudd, skriver NIBIO på sine sider. Trærne i sol- og vindutsatte bestandskanter, etter hogst eller etablering av skogsbilveier, er mer utsatt for angrep – trolig fordi de er stresset av plutselig fristilling.

NIBIO skriver også at barkebilleangrep i tillegg til å gå ut over tømmerproduksjonen, også reduserer karbonfangsten i skogen. Når mange trær dør kan det føre til mer flom, erosjon og en endret nitrogenbalanse i jorda.

NIBIO sin anbefaling til skogeierne er å plante mindre gran i utsatte områder, og blande inn mer andre treslag som furu og løvtrær.